

Duhovnost nove dobe

Ko sem na oddelku za socialno antropologijo Univerze v Cambridgeu v Veliki Britaniji junija 1998 zagovarjala svoj predlog raziskave, sem povedala, da nameravam proučevati slovenske newagerje. Vendar pa sem imela kar nekaj težav, da sem razložila, kdo naj bi ti ljudje sploh bili. Najprej je treba upoštevati, kot opozarja Lewis (1992: 5), da precej pripadnikov te subkulture skriva svoje neortodoksne usmeritve. To velja tudi za slovenske newagerje. Res je tudi, da sami sebe ne označujejo niti za "newagerje" niti za "novodobnike", čeprav so kasneje pogosto navajali, da se ukvarjajo z "duhovnostjo nove dobe", in je večina tudi potrdila, da bo kmalu nastopila nova doba drugačnih energij. V slovenski literaturi pogosto zasledimo tudi izraz "iskalec", vendar, kot se je izkazalo kasneje, se ni tako označil niti eden od mojih informantov.

Tudi raziskava literature mi ni veliko pomagala. Definicij, kaj naj bi new age bil, je skoraj toliko, kolikor je raziskovalcev, ki se ukvarjajo s tem zanimivim pojavom. Še največ raziskovalcev pa se je strinjalo, da so newagerji pripadniki zelo individualiziranega, nejasno zamejenega kvazi religioznega meglenega pojava. (Roozen *et al.* 1993, Champion 1993, Hervieu-Leger 1993, Lemieux *et al.* 1995, York 1995, Heelas 1996). Heelas (1996) tudi trdi, da new age izraža gotovosti in negotovosti modernosti in jo sakralizira, Partridge utemeljuje (1999), da je new age kljub nekaterim postmodernim značilnostim trdno zasidran v modernosti, Kubiak (1999) in York (1994) pa trdita, da gre nedvomno za postmoderni pojav. Drugi pravijo, da naj bi bil glavni poudarek new agea na "transformaciji" (Melton 1992), "zdravljenju" (Albanese 1992), "učenju" (Bednarowski 1992), "optimizmu" (Ellwood 1992, Riordan 1992)

¹ *“Kanaliziranje” izvajajo ljudje, “kanali”, ki so v osebnem in neposrednem stiku z raznimi bitji in entitetami (na primer duhovi ali “energijami”) z drugih ravni obstoja, drugih geografskih območij in planetov ter časovnih obdobj.*

oziroma “iskalstvu” (Sutcliffe (1977), najpogostejša tehnika pa “kanaliziranje”¹ (Feher 1992, Brown 1997).

Nekateri med new age prištevajo tudi fundamentalistične skupine, saj naj bi tako fundamentalisti kot newagerji pričakovali apokaliptični konec sveta (Lemesurier 1990, Goljevšček, 1992, Palmer 1992, Strozier 1995). Nekateri raziskovalci pa predvidevajo, da ima new age jasnejše meje. Kokosalakis (1993) na primer tako piše o karizmatični religiji, novih religioznih gibanjih, okultizmu in new ageu, ne da bi definirali kateregakoli od njih. York (1995: 34) trdi, da je new age mešanica poganskih religij ter vzhodnjaških religij in filozofij. Hanegraaf (1996) pravi, da je new age sekularizirana ezoterika; trdi, da ne gre za oživiljanje ezoterike, temveč bolj za njeno reinterpretacijo iz sekularne perspektive.

Greer (1995) pa dokazuje, da je new age preprosto oživiljanje starih religijskih tradicij, kot na primer gnosticizma, ezoterike, okultizma in podobnega. Melton se v glavnem strinja s trditvijo, da je new age predvsem “novi obraz okultnega”, natančneje revitalizacija metafizike in okultizma (Melton 1995). Van Hove (1999) poudarja ekonomske vidike new age in trdi, da je proliferacija potrošniške kulture spremenila new age v trg storitev. Namesto izraza “new age” Van Hove (1999) predlaga uporabo termina “spiritualni trg”. Še več, kar je bilo včasih del ekscentrične kontrakulture, je zdaj postalo industrija (Van Hove), natančneje, nekakšno “delo na domu” (Bowman 1999).

Oborožena s precej nasprotujočimi si definicijami in nejasnimi raziskovalnimi napotki sem se oktobra 1998 vrnila v Slovenijo. Za začetek sem upoštevala samo dvoje. Vedela sem, da se newagerji nikakor nočejo institucionalizirati, zato jih nisem iskala v nobeni verski skupnosti, kakršna so na primer Hare Krišna. Ker naj bi bil new age individualna religija, sem svoje raziskovalno delo začela med posamezniki, in sicer po mrežnem načelu. Ena oseba mi je povedala za drugo, ta pa za tretjo in tako naprej. Hkrati sem obiskovala in sodelovala na različnih meditacijah, delavnicah, intenzivih in raznih drugih dogodkih, predvsem tistih, ki so jih obiskovali moji informanti. Ko sem hotela opisati, za katere ljudi se zanimam, sem ponavadi rekla, da za tiste, ki se zanimajo za “alternativo”, “ezoteriko” in “duhovnost”, saj sami zase po navadi nimajo generičnega imena. Ker pa za svoje informante moram uporabljati neko oznako, v naslednjih odstavkih uporabljam izraz “novodobniki” in “new age”.

Med enoletnim terenskim delom sem tako naredila poglobljene, formalne in neformalne intervjuje s približno osemdesetimi osebami. Pogovarjala sem se z ljudmi, ki so imeli končano samo osnovno šolo, in s kar nekaj takimi, ki so pred imeni imeli doktorske naslove. Moji informanti so se ukvarjali s približno petdesetimi različnimi dejavnostmi. Naj naštejem le nekaj bolj znanih takih aktivnosti. Številni zdravniki so mi prijazno pokazali in razlagali načela

zdravljenja, pa naj je šlo za kanalizirano univerzalno energijo reiki, bioenergijo, kristaloterapijo, ayurvedsko medicino, akupunkturo, ali pa so morda zdravili le s pogovorom. V večini primerov so kombinirali različne metode diagnosticiranja in/ ali zdravljenja.

Iridolog je iz moje očesne šarenice in zenice ugotavljal, kakšni so moje fizično zdravje in psihološke lastnosti, s pomočjo akupunkturnih točk na mojih stopalih pa je refleksolog ugotavljal, kaj bi utegnilo biti narobe z mojim zdravjem. Z astrologi sem se pogovarjala o vplivih zvezd in človekovi svobodni volji, homeopati so mi razlagali načela homeopatije, namreč da se "klin s klinom izbija". Novodobniki so me učili razpoznavanja "energij", na vajah joge pa pravilnega dihanja. Udeležila sem se delavnice o preživetju v naravi, hodila sem po žerjavici, doživela začasno "razsvetljenje" in podoživela nekaj svojih "prejšnjih življenj". V Tunjicah sem se izpostavljala pozitivnim energijam in na gradu Goričko z radiesteziisti odkrivala energetske črte, na Zaplani pa sem se potila v "šamanski savni".

Najprej so me preštevilne tehnike in ideje dodobra zbegale. Vendar pa sem sčasoma začela razpoznavati skupne točke med vsemi temi, na pogled različnimi idejami in praksami. Ugotovila sem, da obstaja nekakšen "okvir" novodobniških konceptov in praks, skozi katerega novodobniki gledajo na svet. Ta "okvir" je enovit in precej zapleten. Zaradi pomanjkanja prostora se v nadaljevanju ne bom spuščala v poglobljeno analizo; članek bo bolj deskriptivne narave. Upam pa, da mi bo v nadaljevanju uspelo v grobih črtah orisati zanimiv in fascinanten svet novodobnikov.

Skupne točke slovenskih novodobnikov

Novodobniki imajo vsi enak pogled na človeško naravo.

Verjamejo namreč, da je človek po naravi dober, srečen, radosten, zdrav, igriv, kreativen, spontan, samozavesten, asertiven, pogumen, neodvisen, optimističen in kar je podobnih pozitivnih konceptov. Še več, ljudje so po svoji naravi pravzaprav bogovi ter premorejo neomejene moči in sposobnosti, in so samo z mislimi sposobni oblikovati realnost in takrat so tudi v stalnem stiku, "v kanalu" s poslednjo realnostjo, ki jo slovenski novodobniki razumejo kot "kolektivno (nad)zavest", "višji jaz", "višjo silo", "kozmično energijo", "kozmično inteligentnost", "kolektivno nadzavedno", "vesoljski računalnik" in podobno.

Stik s to absolutno realnostjo je mogoč samo prek osebne izkušnje in je največkrat intuitiven.² Prek te realnosti so ljudje povezani z vsemi drugimi ljudmi na svetu oziroma s tistimi, ki so tudi v stalnem stiku s to realnostjo. Ljudje pa so hkrati tako tudi v povezavi s svojo božansko bitjo, sami s seboj in z živo in neživo naravo in so posredniki med zemeljskim svetom in poslednjo realnostjo. Ljudje so tako vpeti in razpeti med "nebo" in "zemljo", kar bistveno opredeljuje njihov

² Zmotno je mnenje, da novodobniki zavračajo racionalnost. Slovenski novodobniki ne zavračajo sodobne znanosti, temveč samo pravijo, da newtonovsko-kartezijanska paradigma znanosti vsekakor velja v "materialnem" svetu, ne pa tudi na duhovni ravni. Novodobniki pravijo, da njihove videnje sveta do neke mere potrjuje nova "kvantna" znanstvena paradigma, s še večjim razvojem znanosti pa bodo trditve novodobnikov v celoti potrjene.

položaj. Ljudje, ki se ne zanimajo za duhovnost, so preveč “v materialnem”. To stanje po mnenju slovenskih novodobnikov označuje sodobno civilizacijo nasploh, zato alternativo temu razmišljanju iščejo v vzhodnjaških religijah, ki da se jih zahodni materializem in potrošništvo še nista dotaknila. Pomembno pa je tudi nasprotno, namreč da se človek ne sme zanimati samo za duhovnost, temveč mora biti v stiku z “zemeljskim”. Novodobniški ideal torej ni strog asket, ki se umakne pred svetom in živi samo za duhovnost. Naprotno, po mnenju novodobnikov je tak pristop zmoten, saj taka oseba ni “prizemljena”.

Novodobniki si v iskanju stika s poslednjo realnostjo prizadevajo “prepuščati se vesolju” in optimistično verjamejo, da “višja sila” deluje skozi njih v njihovo dobro. Glavna povezava med ljudmi in poslednjo realnostjo pa je “energija”. Čisto vsi slovenski novodobniki se namreč tako ali drugače ukvarjajo z usmerjanjem, dodajanjem, odpiranjem, spreminjanjem in drugimi vrstami manipulacije energije.

Slovenski novodobniki so prepričani, da smo izgubili stik s to realnostjo predvsem zato, ker nam družba s svojimi institucijami vsiljuje zapovedi in prepovedi, ki nas utesnjujejo in omejujejo. Včasih stik s svojo božansko naravo izgubimo tudi zato, ker si sami postavljamo omejujoče zahteve in začnemo verjeti vanje ter si sami povzročamo težave. Tako izgubimo svojo avtentičnost in postanemo nekaj, kar od nas zahteva družba, ki nas omejuje in zapoveduje, da smo nekaj, kar pravzaprav nismo. Izgubili smo stik z naravo, s pristnim in neponarejenim načinom življenja, ki da ga živijo “plemeniti divjaki”. Nič čudnega torej, da se slovenski novodobniki tako zelo zanimajo za načine življenja prvobitnih ljudstev, njihovo kulturo in glasbo.

Ker smo izgubili stik sami s sabo in božansko realnostjo, se v nas naseli strah, ki nam preprečuje, da bi bili tisto, kar pravzaprav smo, in da bi “šli v spremembo”. Razvijemo omejen pogled na svet, mislimo, da je svet dolina trpljenja, polna pomanjkanja, žalosti, nesreče in bolezni, vse to pa porodi zavist, sebičnost, omejenost in ošabnost. Naš resnični jaz, tisto, kar res smo, “božanska iskra” je še vedno v nas, vendar pred svetom nosimo “masko”, da bi se predstavljali taki, kakršni naj bi bili. To se imenuje tudi “ego”, ki je hkrati tudi tista zavora, zaradi katere omejeno vidimo samo sebe in svoj prav, ne vidimo pa drugih in ne priznavamo njihovih pogledov na svet. Slepo sledimo zahtevam družbe in brez razmišljanja spoštujemo njene prepovedi; pravzaprav živimo kot nekakšni “avtomati”, “spimo” oziroma živimo v “omami”.

Počutimo se nemočni, da bi karkoli naredili, saj ne verjamemo več, da imamo božansko naravo in neomejene sposobnosti. Med posameznikom in absolutno realnostjo je “blokada”, ki se odraža tudi na telesu, ali bolje rečeno, “telesih” posameznikov. Vsi novodobniki namreč verjamejo, da imamo ljudje več “teles”, čeprav si niso edini v tem, koliko jih je. Strinjajo pa se v tem, da imamo več kot le

fizično telo. Med drugim najpogosteje omenjajo energetska telo (imenovano tudi eterično telo ali "avra"), emocional (čustveno telo, nekakšen skupek našega čustvenega doživljanja), mental (telo misli in razmišljanj), astralno in spiritualno telo. Ponavadi novodobniki verjamejo, da se vsa "telesa" prepletajo v energetskem ovoju okrog fizičnega telesa – avri.

V zdravem telesu (in vseh telesih) se življenjska energija pretaka brez ovir in "blokad", telesne "čakre", nekakšni duhovno energetski centri, skozi katere se pretakajo energije v telesu, so odprte. Neomejen je tudi pretok energij v "telesih", med "telesi" ali med telesom in okoljem. Do zastojev v "pretočnosti" energije pa torej pride zato, ker družbene institucije prisiljujejo ljudi, da začnejo razmišljati v določenih "mišljenjskih vzorcih", "negativnih programih", "izkrivljenih vzorcih", ki niso v skladu z novodobniškimi pojmovanjem človeka. Tako na primer tradicija in institucije prisilijo ženske, da začnejo verjeti, da morajo biti vedno pridne, tihe in ubogljive in se nikoli pritožiti, če jim kaj ne ustreza.

Take zahteve so seveda v nasprotju z novodobniškimi pojmovanjem človeka, po katerem so ljudje samozavestni in so v stiku s samimi seboj, svojimi čustvi, mislimi in željami, zato samozavestno povedo svoje mnenje in izrazijo svoje želje. Do motenj v pretoku energije, kot sem že omenila, pride tudi tedaj, ko ni institucija tista, ki prisili človeka, da misli v določenih togih okvirih, temveč je človek sam tisti, ki si je vcepil določene "negativne mišljenjske vzorce" ali pa si je sam ustvaril določeno težavo. Na primer, morda neke osebe nikoli ni nihče učil, da so Vzhodnoevropejci manj vredni kot ljudje iz zahodne Evrope, vendar bo ta oseba vseeno mislila tako. Določen "podzavestni program" pa je lahko tudi posledica neke travme iz otroštva ali pa travme iz enega ali več prejšnjih življenj.

Vsekakor velja, da ljudje pogosto razmišljajo ali čutijo v okviru takih negativnih "mišljenjskih vzorcev". Taki "negativni programi" tako povzročajo ovire v pretoku energije na določenem "telesu" (če na primer oseba ne izraža čustev, potem pride do ovire na "emocionalu", če gre za "izkrivljeno" mišljenje, pa na "mentalu"). Take ovire v energetski pretočnosti se imenujejo "blokade" in te povzročajo bolezen. Katerakoli bolezen se torej začne zaradi potlačenih čustev ali izkrivljenih misli, energetska ovira na "metal" ali "emocionalu" pa se kasneje preslika na človekovo energetska, in nazadnje, na fizično telo. Oseba tako postane fizično bolna in mora iskati pomoč. Ni nujno, da ima človek fizične težave; morda ima človek težave v le v medosebnih odnosih, v družini ali na delovnem mestu. Tudi te težave so morda najprej na duhovni ravni, saj človek razmišlja v okviru omejujočih "mišljenjskih vzorcev" in se zato zdi, da iz tega kroga težav ne more. Tako poišče pomoč novodobniškega terapevta.

Novodobniški terapevt mora tako odstranjevati "blokade" in ponovno vzpostaviti pretočnost energij, da bi pacient lahko

³ *Kot sem opazila, se pri takem diagnosticiranju slovenski novodobniki opirajo predvsem na knjige Louise Hay.*

⁴ *Podobno pa razmišljajo tudi ameriški "kanali" (Brown 1997).*

ozdravel. Ključnega pomena pa je, da pomaga pacientu "ozavestiti" tiste "mišljenjske vzorce" in "negativne programe", ki so privedli do bolezni. Slovenski novodobniki namreč verjamejo, da podobni "mišljenjski vzorci" ali potlačena čustva vedno povzročajo iste fizične simptome.³ Če pacient "negativnega mišljenjskega vzorca" ali potlačenega čustva ali travme ne "ozavesti" in novodobniški terapevt torej samo ponovno vzpostavi pretok energij na fizičnem telesu, bo tisti "vzorec", ki je povzročil bolezen, deloval še naprej in znova povzročil bolezen. Glavna naloga novodobniškega terapevta je torej v tem, da pacientu pomaga "ozavestiti" tiste "mišljenjske vzorce", ki so privedli do bolezni, to pa se dogaja skozi pogovor s pacientom. To je tudi razlog, zaradi katerega so moji informanti poudarjali, da pravzaprav zdravijo s pogovorom in da včasih po pogovoru "prava" terapija, ponovno vzpostavljanje energetskega ravnovesja v telesu, sploh ni potrebna.

V procesu "ozaveščanja", v katerem pacient ugotavlja, zakaj razmišlja ali deluje tako, kot deluje, pacient dobi dragoceno "spoznanje" ali "uvid". Pacient ugotavlja, kaj dela v življenju narobe, katere druge "poti" se "odpirajo" pred njim ali kakšne druge možnosti še ima v določenem položaju, in ugotavlja, kako lahko spremeni svoj položaj in kako lahko razreši svoje težave. Bolezen ali težava torej nimata negativne vloge, sta le "opozorilo", da je v posameznikovem življenju nekaj narobe. Šele kriza namreč posameznika prisili, da išče pomoč in da ugotovi, kaj je narobe v njegovem življenju. Bolezni, krize in težave za novodobnike nimajo destruktivnega, ampak instruktivni pomen, saj pomagajo posamezniku, da se "zbudi" iz otopenosti in začne odkrivati, "ozaveščati", kaj je narobe v njegovem življenju, na kakšen način in do kolikšne mere ga omejujejo lastne ovire, ki si jih je postavil, družbene institucije, norme in tradicija.

Slovenski novodobniki verjamejo, da je "ozaveščanje" dolgotrajen, postopen proces samoizpopolnjevanja, v katerem se oseba premika od nižjih ravni duhovnega razvoja na višje ter tako doživlja osebno in duhovno rast.⁴ To pa ni stvar le enega, temveč več življenj. Slovenski novodobniki, tako kot novodobniki drugod po svetu (glej Melton 1992, Perry 1992, York 1995, Cush 1996, Heelas 1996, Hanegraaf 1996, Brown 1997), namreč verjamejo, da s fizičnim telesom ne umre tudi človekova duša, temveč se ta ponovno utelesi v novorojencu. Koncept reinkarnacije je star in ni nič novega, saj je bistveni del tako hinduizma kot budizma. Vendar pa se od novodobniškega pojmovanja razlikujejo tudi po tem, kot pravi Perry (1992: 96), da medtem ko si v budizmu in hinduizmu duša prizadeva prekiniti krog reinkarnacij, novodobniki reinkarnacijo vidijo kot nekaj pozitivnega in nekaj, česar se je treba veseliti.

Podobno kot ameriški "kanali", ki jih opisuje Brown (1997: 47), tudi novodobniki v Sloveniji verjamejo, da gre človeška duša skozi razne utelesitve, da bi tako pridobila pomembne učne izkušnje,

“da se bo učila” ter tako duhovno in osebno rasla in se samoizpopolnjevala. Novodobniki namreč verjamejo, da je “duša” ali del duše (glede tega namreč med novodobniki ne obstaja konsenz) neminljiv in neuničljiv. “Zapisi” o nekem življenju (spomini, izkušnje, pridobljene sposobnosti) se tako prenašajo iz življenja v življenje. Verjamejo tudi, da se določen “problem” ali “travma”, če je oseba ni razrešila v tem življenju, prenaša tako dolgo iz življenja v življenje, dokler se “duša” ne “nauči lekcije” – kako ta problem razrešiti in ga odpraviti.

Proces nenehnega “ozaveščanja”, spoznavanja družbene pogojenosti osebe, ter v kolikšni meri se je oseba zaradi zablod iz prejšnjih življenj ali lastnih zmotnih prepričanj oddaljila od lastne božanske narave, novodobniki imenujejo tudi “delati na sebi”.⁵ To pomeni, da oseba obiskuje razne novodobniške tečaje in delavnice, meditacije in s pomočjo raznih novodobniških tehnik poskuša povečevati samospoznajo in doseči osebno spremembo – “osebno transformacijo”.⁶ Na “sebi” morajo “delati” tako novodobniki kot novodobniški terapevti, ki prodajajo svoje proizvode in storitve, zlasti pomembno pa je za terapevte, saj ti tako z odstranjevanjem blokad povečujejo svojo energetsko “pretočnost” in s tem sposobnost zdravljenja.⁷

V tem dosmrtnem (in večživljenjskem) procesu oseba spoznava čedalje več skritih “mišljenjskih vzorcev” in “podzavestnih programov”, in se jih poskuša znebiti, da bi razmišljala neodvisno od lastnih zmotnih prepričanj, družbenih institucij in kakršnihkoli zunanjih referenčnih okvirov. To se dogaja v procesu “čiščenja”, ki pravzaprav pomeni, da se oseba znebi družbene pogojenosti, tistega, kar so tradicija in družbene institucije vcepile človeku v procesu socializacije in vzgoje, in tega, kar je človek v svoji zmoti sam začel verjeti, je pa v nasprotju z novodobniškim položajem človeka. Ker pa se zunanjim referenčnim okvirom nihče ne more izogniti, je pravzaprav vsakdo bolan, zato ni presenetljivo, da se večina novodobnikov ukvarja z zdravljenjem in da je zdravilstvo ena najpomembnejših značilnosti novodobništva.

Omenila sem že, da novodobniki tudi verjamejo, da določen “mišljenjski vzorec” ali potlačeno čustvo vedno povzroči isto vrsto bolezni. Dober novodobniški terapevt bo na podlagi fizičnih simptomov ugotovil, kaj je pravzaprav povzročilo bolezen pri pacientu. Na primer, angina je znak, da ima oseba tak “mišljenjski vzorec”, ki nalaga, da je oseba vedno tiha, ubogljiva in torej “požira besede”, ter se nikoli ne postavi zase, tudi če bi se morala. Ta “mišljenjski vzorec” povzroči blokado na fizičnem telesu, in sicer zaprtje grlene čakre. Novodobniški terapevt mora najprej znova vzpostaviti energetski pretok v telesu. Tako s pomočjo svoje zdravilne tehnike (ali več zdravilnih tehnik, saj novodobni terapevti v večini primerov kombinirajo več tehnik) najprej prebije blokado na fizičnem telesu in jo “očisti”.

Hkrati pa mora v pogovoru pacientu dati zaupanje vase, v terapevta in terapijo, in mu pomagati razumeti, zaradi kakšnih

⁵ Koncept “delati na sebi” nekateri imenujejo tudi “iskalstvo”.

⁶ Slovenski novodobniki tako kot ameriški “kanali” (Brown 1997: 47–48) tudi verjamejo, da ko bo število tako podobno mislečih ljudi doseglo kritično maso, bo prišlo tudi do “spontanega” preskoka tega znanja na druge in s tem do družbene transformacije.

⁷ Zaradi koncepta dela na sebi new agea ne moremo imenovati “instantna religija”, saj se novodobniki z novodobniškimi dejavnostmi ukvarjajo več let, v poprečju dobro desetletje, nekateri pa tudi več kot trideset let. Seveda pa se ponavadi ne ukvarjajo z vedno isto dejavnostjo, temveč s pomočjo različnih tehnik, idej in praks povečujejo svoje samozavedanje. Zmotno je tudi prepričanje, da novodobnik že z obiskom ene delavnice ali tečaja postane “strokovnjak” za določeno tehniko ali področje (kar je kakšen novodobnik včasih sicer prepričan). Res je tudi, da se čas trajanja delavnic v zadnjih letih močno skrajšuje. Na primer, ljudje pač nimajo več časa, da bi teden dni obiskovali tečaj iz kanaliziranja zdravilne univerzalne energije – reiki, temveč lahko zdaj opravijo iniciacijo v to tehniko zdravljenja kar v enem popoldnevu. Vendar večina novodobnikov ne misli, da je s tem konec njihovega šolanja. Večina jih začne redno obiskovati tedenska srečanja, kjer “vadijo” kanaliziranje energije in si tako

pridobivajo izkušnje in razvijajo svojo sposobnost. Veliko jih tudi "ponavlja" iniciacije – k novodobniku, ki jih je iniciiral v tehniko, pridejo večkrat in ponovijo tečaj. Večina jih tudi sploh ne naredi višjih iniciacij, kjer pridobivajo znanje za kanaliziranje čedalje močnejših energij, ker se zanje (še) ne čutijo sposobni (Iniciacije so se z večjo ponudbo namreč močno pocenile in torej denar ni vzrok za to, da ne bi opravili višje iniciacije). Kar nekaj "mojstrov" (tistih z najvišjimi iniciacijami) pa mi je povedalo, da si ne upajo z reikijem zdraviti nikogar zunaj svojega najožjega kroga da si kljub mojstrskemu naslovu ne želijo zdraviti niti svojih najožjih družinskih članov.

problemov je nastala težava. Če tega ne naredi, "mišljenjski vzorec" ne bo "očiščen" in bo spet povzročil podobno težavo. Šele v pogovoru pride do pravega "čiščenja". Novodobniški terapevt bo torej poskušal dopovedati stranki, da se pred težavami ne sme skrivati, temveč da se mora z njimi aktivno spopasti in jo razrešiti. Tudi kadar oseba k novodobniškemu terapevtu ne pride zaradi fizičnega problema, temveč zaradi slabih odnosov v družini, skrbi za otroke ali težav na delovnem mestu, ji bo dober novodobniški terapevt na podlagi tehnik(e), ki jo uporablja, poskušal pomagati, da bo oseba najprej prepoznala pravi problem in ga videla iz objektivne perspektive.

Do tu je proces nekakšna "zaščitna", "pasivna" faza novodobniškega terapevtskega procesa. Namreč, do tega trenutka se novodobniki veliko ukvarjajo z različnimi zaščitami, v glavnem z zaščitami pred negativnimi zunanjimi energijami, sevanji. Ključni moment zdravnega procesa pa nastopi, ko mora oseba "prevzeti odgovornost" za vse, kar se ji dogaja, in prepoznati, da ima v določeni življenjski situaciji in težavi aktivno vlogo. Trenutek, ko oseba prevzame odgovornost za vse, kar se ji v življenju dogaja, je ključnega pomena: če oseba prepozna, da ima v določenem življenjskem položaju ali problemu aktivno vlogo, potem ima tudi možnost, da sama spremeni tisto, kar jo teži. Tako na primer ženska, ki se nenehno zapleta z moškimi, ki jo zlorablajo, mora prepoznati, da to ni zato, ker bi to bila njena "karma", "usoda" ali "prekletstvo", tako tudi nima pomena, da se vda v usodo in ne išče rešitve za svoj položaj, ali da išče amulete proti "zlim urokom" in "hudobnim očem". Zavedati se mora, da take partnerje aktivno išče zaradi različnih vzrokov (morda ima premajhno samozavest, morda ponavlja "mišljenjski vzorec" svojih staršev, morda misli, da si boljšega ne zasluži).

Novodobniški terapevt mora torej s pomočjo svojih tehnik ta "mišljenjski vzorec" identificirati in ga "očistiti". Poskuša ji razložiti, da je dostojanstvo, samozavest in pogum človekovo "naravno stanje" in da mora glede same sebe razviti tako prepričanje, kakor je tudi upravičena do partnerja, ki bo z njo spoštljivo, obzirno in ljubeče ravnal. Sama mora prepoznati moške, ki kažejo znake nasilništva, in se sama odločiti, da bo tokrat ravnala drugače ter se odločila. Dober novodobniški terapevt ji bo tudi poskušal nakazati, da nobena situacija ni brez rešitve, in jo opozoriti na tiste vire v njenem okolju, ki ji lahko pomagajo. Tako bosta v pogovoru poskušala ugotoviti, kje vse lahko ženska poišče pomoč, če želi zapustiti nasilnega partnerja.

Morda lahko računa na pomoč družine ali prijateljev, socialnih delavcev, odide v "varno hišo" ali kaj podobnega. Pomembno je, da terapevt ženski pomaga razumeti, da ima v določenem položaju tudi sama aktivno vlogo, zato jo lahko tudi sama spremeni, pomaga pa ji tudi prepoznati možnosti, ki so ji na voljo, da bi izpeljala spremembo. Seveda ni vsak sposoben objektivno spregledati svojega položaja in "prevzeti odgovornosti", vendar sem osebno srečala veliko žensk, ki

so zapustile nasilne partnerje, uredile odnose s svojimi otroki, ki so jih prej izkoriščali, si poiskale boljšo službo in nasploh razvile večjo samozavest in asertivnost.

Kritiki new agea pogosto navajajo, da zvrča krivdo izključno na posameznika. Na prvi pogled je to nedvomno res. Ne nazadnje že zasnova karme (in reinkarnacije), kot pravi Obeyesekere (1969: 108), krivdo zvrča izključno na posameznika, v novodobniški terapiji pa pacient mora "prevzeti odgovornost" za vse, kar se mu zgodi v življenju. Vendar pa "prevzeti odgovornost" ne pomeni hkrati prevzeti (izključno) krivde. Pomeni samo, da oseba prepozna, kako je aktivno soudeležena v določeni življenjski situaciji. Za slovenske novodobnike velja podobno, kot velja za ameriške kanale (Brown 1997: 67), namreč da koncept osebne odgovornosti ne pomeni prevalitve krivde na posameznika, temveč pomeni za osebo, da prevzame nadzor nad svojim življenjem. Tako v življenju niso žrtve; so pač samo ljudje, ki so sprejemali napačne odločitve, kar pa z večjim samozavedanjem v prihodnosti lahko spremenijo.

Novodobniki zavračajo vlogo žrtve tudi s pomočjo specifičnega razumevanja ideje reinkarnacije. Verjamejo namreč, da si duša, preden se ponovno reinkarnira, sama izbere splošne značilnosti svojega prihodnjega življenja, pač v skladu z nalogo, ki se je v tem življenju mora "naučiti". Vzemimo primer tridesetletnega visoko izobraženega Slovenca, ki je v svojih poznih dvajsetih letih prebolel hudo bolezen. Njegova "duša" (ki je sicer brez spola) naj bi si zdajšnjo inkarnacijo sama izbrala, da bo moškega spola, da bo živel ob koncu 20. stoletja in da bo Slovenec. Izbrala si je tudi, da bo recimo talentirana za umetnost in družboslovje, nikakor pa ne za arhitekturo. Njegova duša si je tudi izbrala, da bo obiskovala visoki študij v Sloveniji in da bo v svojih poznih dvajsetih letih prebolela dolgo bolezen.

Izbrala si je tudi glavno "učno izkušnjo", namreč da se ne more odtrgati od mame. Ker si je njegova duša bolezen sama izbrala, tako tak moški ni žrtev muhaste usode in tudi ne pomeni, da si je za to "sam kriv". Preprosto pomeni, da v življenju ni bil žrtev (saj si je njegova duša te težave sama izbrala pred to inkarnacijo), v retrospektivi pa mora razmisliti, zakaj je zbolel in kakšna "spoznanja" mu bolezen prinaša. Morda je bil vzrok bolezn ravno v tem, da še vedno živi s posesivno materjo. To pa je že njegova "lekcija", "karmična naloga"; prepoznati mora, da za nastali položaj ni kriva le mama, temveč tudi on sam, ker ji posesivnost dopušča, in da bi si življenje lahko uredil tudi drugače in poskušal najti tako rešitev, da bosta zadovoljna oba. Ker ima v nastalem položaju aktivno vlogo, jo lahko v prihodnosti z zavestnimi naporji tudi spremeni. Če mu to uspe, si bo njegova duša pred naslednjo inkarnacijo izbrala neko drugo "karmično nalogo".

Koncept "delati na sebi" je pravzaprav proces individuacije. Ker je "delo na sebi" doživljenjski (in večživljenjski) proces, novodobniki

tako na raznih tečajih, predavanjih, meditacijah, delavnicah, osebnih posvetovanjih, v terapevtskih in prijateljskih pogovorih nenehno dobivajo nove vpoglede na svoj položaj v širši družbi, saj nenehno spoznavajo nove in nove "mišljenjske vzorce", ki jih vsiljujejo predvsem družba in njene norme. Človek najprej ugotavlja, da med njim in družbo ne obstaja avtomatičen enačaj, in se začne spraševati o tem, kar je bilo prej dano in razumljivo samo po sebi. Na svoj položaj skuša gledati z bolj objektivne strani.

Ugotavlja, da družbene meje niso večno dane, temveč se spreminjajo, da pa vseeno dopuščajo veliko maneverskega prostora, čeprav jih je navsezadnje vseeno mogoče (in velikokrat tudi priporočljivo, pravzaprav nujno) tudi prekoračiti. Novodobniki zaradi "dela na sebi" torej nenehno pridobivajo vedno natančnejše in čedalje bolj rafinirane vpoglede na lasten položaj v širši družbi in tako razvijajo osebno in kulturno samozavedanje. Tu gre pravzaprav za proces individuacije v položaju, ko je "jaz" družbeno predeterminiran. Še več, ker novodobniki verjamejo, da imajo v vsakem življenjskem položaju aktivno vlogo in morajo zanjo "prevzeti odgovornost", s tem pa nadzor nad svojim življenjem, gre tu tudi za proces emancipacije.

Ko se človek osvobaja družbeno vsiljenih okvirov razmišljanja in čutenja, tudi prihaja v neposreden stik s samim seboj in hkrati z vsevedno in vsemogočno "kozmično inteligentnostjo", "kolektivnim nadjazom", "absolutno resnico", "ljubeznijo", "višjim jazom", kar običajno drugi, kot pravijo novodobniki, imenujejo "bog". Samoindividualizirani posameznik je tako torej tudi v povezavi s samim seboj in hkrati s svojim "višjim jazom", "vesoljskim računalnikom" oziroma bogom. Tako lahko sklenem isto, kar je ugotovil tudi Brown (1994: 24) za ameriške novodobnike, namreč, da (individualizirani) posameznik participira v božji enosti, vendar se ne stopi z njo. Eno je v vsem, vendar eno ni vse. Vse je tudi eno, vendar vse ni tudi eno. Novodobniški "bog", kakorkoli ga že imenujejo, je tako hkrati transcendenten kot imanenten – kar, kot ugotavlja Partridge (1999: 82), velja na splošno tudi za novodobnike, podobno pa je ugotovil tudi Rose v primeru britanskih novodobnikov (1998: 14).

New age kot psihoterapija

Doslej sem trdila, da v novodobniških terapijah posamezniki dosegajo večje samozavedanje in večjo individuacijo. New age ima torej močan psihoterapevtski značaj, ki se kaže v več kot le eni potezi. Ne samo, da new age tako ali tako priteguje veliko število psihologov in psihiatrov, temveč so vsi moji informanti na moje vprašanje, kaj bi bil njihov idealen poklic, odgovorili, da bi bil to psihiater ali psiholog. Tudi sicer so novodobniške terapije pravzaprav

nekakšne osebne ali skupinske ure psihoterapije, kjer ljudje sami pripovedujejo novodobniškemu terapevtu o svojih osebnih izkušnjah in problemih, ali pa jih delijo z drugimi člani skupine. Skupinska srečanja, pa naj gre za meditacijo ali pa za "sufijske ples", se pogosto spremenijo v nekakšno katarzo, ko ljudje začnejo jokati, kričati in izražati, na primer, odpuščanje starih zamer.

Moji informanti terapevti so tudi odgovorili, da v dveh tretjinah primerov ljudje k njim sploh ne pridejo zaradi fizičnih težav, temveč iščejo pomoč zaradi osebnih stisk, problemov v družini ali na delovnem mestu. Precejšnje število informantov mi je zatrnilo, da pravzaprav ne zdravijo s terapijo ali energijami, temveč s "pogovorom", in da v veliko primerih "prava" terapija pravzaprav sploh ni več potrebna. Kar nekaj informantov sploh ni sprejemalo klientov, kjer je za njihove težave obstajal neki biomedicinski razlog. Tako na primer eden od informantov, ki se je specializiral za zdravljenje neplodnosti parov, ni sprejemal pacientov, kjer je uradna medicina ugotovila biomedicinski vzrok za neplodnost para in neplodnost torej najverjetneje ni bila psihosomatske narave.

Nekateri novodobniki tako tudi uporabljajo legitimne psihoterapevtske tehnike, na primer rebirthing in psihodramo. Včasih pa so njihove tehnike nekako v skladu z idejami new agea predelane psihoterapevtske prakse. Eden mojih informantov je tako svojim klientom pri razreševanju njihovih problemov pomagal s posebno tehniko (ki jo je razvil njegov učitelj, ki je bil sicer diplomirani psiholog). Ko sem načela tehnike opisala nekemu ne-novodobniškemu psihologu, mi je ta zatrdil, da so podobna eni legitimnih psihoterapevtskih metod. Tudi klasične ezoterične prakse in sisteme (kot na primer astrologijo, branje z dlani, karte tarot) novodobniki v glavnem uporabljajo kot sredstvo (samo)spoznanje, in ne kot način napovedovanja prihodnosti ali usode. To spremembo funkcije klasičnih divinacijskih sistemov so opazili tudi Feher (1992), Melton (1992), Perry (1992), Crowley (1993) in Barton (1999).

Novodobniški astrolog na primer na podlagi astrološke karte ne bo napovedal, kdaj so zvezde naklonjene poroki in kdaj ni pametno spremeniti službe, temveč se bo osredinil na identifikacijo posameznikovih sposobnosti in potencialov ter možnosti, ki so na voljo posamezniku. Horoskop nakazuje zmožnosti in določene pogoje, stvar posameznikove svobodne volje, samoaktivnosti in sposobnosti pa je, kako bo te svoje astrološke danosti in potenciale tudi izkoristil. Celo splošno sprejeto verovanje slovenskih novodobnikov v reinkarnacijo je mogoče videti kot nekakšno "razširjeno psihoterapijo", kjer se oseba ne vrača le v svoja formativna leta, temveč v prejšnja življenja, da bi ugotovila in razrešila vir travme, ki jo muči v tem življenju.

New age in psihoterapija pa imata tudi podobne pasti. Tako kot obstaja velika nevarnost transferja in kontratransferja med psihoterapevtom in klientom, se tudi slovenskim novodobniškim

⁸ *Klienti, ki so odvisni od raznih čajev, tehnik ali terapij, so dvoizen meč za novodobniškega terapevta. Čeprav po eni strani velja, da terapevtu, ki izvaja določeno terapijo, tečaj ali delavnico, prinesejo veliko denarja, pa je za take ljudi značilno, da nekaj mesecev prisegajo na skoraj odrešeniško vlogo določene terapije (na primer, verjamejo da lahko kanaliziranje univerzalne energije /reiki/ pozdravi vse probleme in težave in skorajda odreši svet), vendar pa bodo čez nekaj mesecev prisegli popolnoma na kaj drugega (recimo na homeopatijo) in se zelo negativno izražali o tistem, za kar so prej verjeli, da je bilo edino pravilno. Novodobniki ne gledajo na take odvisnike z naklonjenostjo. Novodobniški ideal je namreč oseba, ki deluje neodvisno od zunanjih referenčnih okvirov v skladu s svojim notranjim jazom in z notranjim čutenjem, ne pa zasvojenec z duhovnostjo, ki je življenjsko odvisen od neke terapije, delavnice ali tečaja. Ker se tak zasvojenec ponavadi tudi zelo negativno izraža o tem, kar je počel prej, je to tudi zelo negativna reklama za tiste, ki se s to aktivnostjo ukvarjajo. Novodobniški terapevti pa so bistveno odvisni od svojega dobrega glasu, saj večinoma pridobivajo kliente na podlagi priporočil drugih strank.*

⁹ *“Te stvari” so najpogostejši eufemizem za novodobniške dejavnosti.*

terapevtom zgodi, da se romantično in erotično zapletejo s svojimi klienti. Morda je težko reči, da je taka zveza med novodobniškim terapevtom in klientom kršitev poklicne etike, saj novodobniški terapevti večinoma niso profesionalci in jih ne zavezuje uradni psihoterapevtski kodeks. Prav gotovo pa je mogoče reči, da je tak pojav etično močno sporen. Druga nevarnost, ki si jo novodobniki delijo s psihoterapijo, pa je v tem, da tako kot lahko oseba postane odvisna od različnih vrst terapij in bega od ene vrste terapije do druge, lahko tudi novodobniki postanejo odvisni od raznih tehnik in čajev in hodijo z ene delavnice na druga predavanja in pri tem zapravljajo na gore denarja.⁸

Novodobniki in nenovodobniki

Pri proučevanju novodobnikov je treba torej izhajati iz posameznika, ki je odjemalec ali akter posameznih novodobniških dejavnosti, ne pa iz same dejavnosti. Posameznik je namreč tisti, ki neko dejavnost definira kot novodobniško ali ne, pač glede na to, v kakšnem okviru jo uporablja. Na primer, vsak refleksolog ni novodobnik. Ena mojih informantk je po izobrazbi medicinska sestra, ki se je šolala v Nemčiji, kjer je refleksologija del njihovega rednega šolanja, medtem ko pri nas v Sloveniji sodi v new agea.

Ko sem informantko vprašala, ali se zanima tudi za “druge stvari”,⁹ mi je odrezavo dogovorila, da “se ne zanima za energije”. Takoj mi je bilo torej jasno, da ni novodobnica. Ko sem jo vprašala, kako si razlaga, da so na podplatu refleksne točke vseh telesnih organov in da z njihovo stimulacijo pravzaprav stimuliramo organ, mi je dala povsem biomedicinsko razlago. Pojasnila mi je, da je telo tesno prepleten kompleksen splet živcev, mišic in žil in drugih prefinjenih bioloških mehanizmov, zato so tudi povezave med posameznimi telesnimi deli prefinjene in zapletene; ko stimuliramo en del ali točko telesa, zaradi kompleksne povezanosti lahko stimuliramo tudi neki drug del, ki je povezan s prvim. Rekla mi je še, da na uspeh terapije vpliva tudi pretok krvi, sokrvice in najrazličnejših drugih substanc, ki jo spodbujajo masaža, ta pretok pa nekateri imenujejo “energija”. Konec masaže stopal je bil hkrati tudi konec terapije.

Novodobniška refleksoterapevtka mi je seveda razložila drugače. Akupunkturne točke na stopalih so prek energijskih kanalov povezane z določenimi organi. Terapevt mora te blokade odstraniti in jih očistiti ter znova spodbuditi pretok energije, na primer tako, da dodaja kanalizirano univerzalno energijo reiki. Refleksologijo je uporabljala za diagnostiko (tisti del, kjer je “blokada”, je namreč boleč), tako da je najprej ugotovila, kateri telesni organ ne deluje tako, kot bi moral, hkrati pa me je na podlagi mesta blokade zapletla v pogovor o “mišljenjskem vzorcu”, ki da je blokado sprožil.

Nazadnje mi je svetovala, naj na verižici okrog vratu nosim določen kristal, vrsto kristala pa je določila tako glede na moj horoskopski znak kot glede na barvo kristala, ki naj bi energetsko odprl eno od čaker (ki ima vsaka svojo barvo), ki da je bila tudi zaprta.

Novodobniki in novodobniški terapevti se največkrat zanimajo za različne ideje in prakse, vendar le za tiste in za tiste elemente, ki reafirmirajo ali razvijajo njihov novodobniški okvir verovanj. Recimo, da se je neka novodobnica v mesecu dni udeležila hoje po žerjavici, predavanja scientologov ter si dala izdelati astrološko karto. Če iščemo povezavo med hojo po žerjavici, scientologijo in astrologijo kot takimi, je najverjetneje ne bomo našli. Podrobna analiza teh treh aktivnosti najverjetneje ne bo zanikala le kakršnekoli povezave, temveč bo celo opozorila na očitne kontradikcije med njimi. Popolnoma drugačno sliko pa dobimo, če povprašamo novodobnico, zakaj se je udeležila teh aktivnosti.

Tako nam bo povedala, da se je hoje po žerjavici (hoje po gorečem oglju) odločila iz več razlogov. Najprej zato, da bi premagala strah pred ognjem, novodobniki namreč verjamejo, da je strah eden glavnih razlogov, ki nam preprečuje rasti. S tem, ko bo premagala enega od strahov, bo povečala svojo zmožnost duhovne rasti. Drugi razlog je bil ta, da kdor hodi po goreči žerjavici, naredi nekaj, kar naj bi bilo fizikalno nemogoče. Ker naj bi bili ljudje po novodobniškem prepričanju v bistvu bogovi, zanje fizikalni zakoni ne veljajo. Ko novodobnica stopi čez žerjavico, torej ne le preseže sama sebe, temveč se približa tudi svoji božanski naravi. Ogenj tudi "skuri" oziroma "očisti" določene negativne "mišljenjske vzorce". Ker novodobniki verjamejo, da so "mišljenjski vzorci" povezani z nastankom blokad na fizičnem telesu in s tem boleznimi, se hkrati s takim "čiščenjem" negativnih "podzavestnih programov" odvijata tudi zdravljenje.

Scientološko predavanje je obiskala zato, ker je tam bil govor o scientološki tehniki samoizpopolnjevanja in "čiščenja" negativnih programov, dianetiki. Tudi novodobniki si prizadevajo tako za samoizpopolnjevanje in nenehno duhovno in osebno rast ter za tehnike "čiščenja" družbene pogojenosti. Glede scientologije je ne zanima ničesar drugega; nasprotno, scientologijo je zaradi domnevno spornih načinov novačenja novih pripadnikov in ker gre za organizirano institucijo s strogo disciplino označila kar za "fašistično religijo". Ta oznaka pa ji ni preprečila, da je pri scientologiji ne bi zanimalo tisto, kar je v skladu z njenimi novodobniškimi prepričanji, kar slednje utrjuje ali razvija.

Novodobnica je astrologa obiskala zato, da bi odkrila potenciale, ki so ji bili dani ob rojstvu. Tako je na primer izvedela, da je nadarjena za glasbo, da pa eden od planetov v eni od hiš nakazuje, da ni vztrajna, zato tudi nima pravega uspeha. Astrolog ji je zato svetoval, naj si prizadeva dlje zadrževati pozornost pri stvareh, ki jo zanimajo. Horoskop torej ni neka fiksna danost, temveč ga je

mogoče spremeniti in preseči, saj pomanjkanje vztrajnosti ni njena usoda, temveč jo lahko premaga z zavestno aktivnostjo. Med drugim je astrolog novodobnici tudi povedal, da ena od hiš nakazuje značaj njene mame, ki da je bila boemske narave in neodgovorna, takšna pa je bila tudi kot roditeljica. Novodobnica prizna, da do mame zato še danes goji zameru. Astrolog ji tako pove, da je mama pač ravnala tako, kot je bila sama vzgojena, in da jo je vzgajala tako, kot je pač najbolje znala. Tako je novodobnica "ozavestila" neko negativno čustvo, zdaj pa mora mami odpustiti in se rešiti te blokade, da bi lahko zaživela polneje.

Pri proučevanju novodobnikov torej velja upoštevati dvoje. Prvič, novodobniki pogosto redefinirajo neko že obstoječo aktivnost v skladu s svojimi prepričanji. Načela refleksologije so bila enaka tako za novodobniškega kot nenovodobniškega terapevta, namreč da s stimuliranjem določenih točk na podplatih stimuliramo tudi določen telesni del ali organ. Če so v delovanju telesnega dela ali organa motnje, se te kažejo kot boleča točka na podplatih. Do tu so bila refleksološka načela ista. Novodobniški in nenovodobniški terapevt pa sta se razlikovala v tem, v kakšnem kontekstu sta uporabljala refleksologijo in kako sta jo definirala ali redefinirala.

Drugič, novodobniki obiskujejo različne aktivnosti: tečaje, delavnice, meditacije, intenzive in podobno. To je najprej del "dela na sebi" in odraža skrb za osebni in duhovni razvoj. Kdor se ne zanima za nove tehnike duhovnega razvoja, stagnira, verjamejo novodobniki. Novodobniki se tudi ne smejo vezati za daljši čas na določeno aktivnost ali terapevta, ker s tem tvegajo odvisnost, novodobniški ideal pa je asertivna in neodvisna oseba, ki posluša samo sebe in svoj notranji glas in je neodvisna od kakršnihkoli zunanjih referenčnih okvirov. Čeprav se posameznik zanima za različne tehnike samorazvoja in duhovne ideje in mu je dovoljeno svobodno in kreativno kombiniranje posameznih elementov, konceptov in praks, pa jih mora vendarle kombinirati v skladu z osnovnim novodobniškim okvirom konceptov in praks, ki je skupen vsem novodobnikom. Tako novodobniki pogosto vzamejo fragment iz nekega drugega idejnega ali religioznega sistema ali prakse, ga dekontekstualizirajo glede na prejšnji kontekst in redefinirajo v skladu s svojim novodobniškim okvirom.

Sklep

V članku sem se omejila samo na opis slovenskih novodobnikov. Ker je ta nepoznan in relativno zapleten, si zaradi prostorskih omejitev nisem prizadevala za bolj poglobljeno analizo. Ugotavljal sem, da si slovenski novodobniki prizadevajo za neposreden in stik s poslednjo realnostjo, ki jo novodobniki imenujejo z najrazličnejšimi imeni: "višja sila", "kolektivno nezavedno", "božanska vibracija",

“kozmična energija”, “univerzalna energija”, “božanska ljubezen”, “mir” in podobno, s katero je mogoče stopiti v stik in jo prepoznati s pomočjo osebne izkušnje in intuicije. Slovenski novodobniki tudi vsi verjamejo, da smo ljudje v resnici božanstva in smo sposobni že samo z mislimi ustvarjati svet po svoji želji.

Vendar pa družba in njene institucije prisilijo ljudi, da se oddaljijo od svojega božanskega bistva in tako ljudje nič več ne verjamejo v svoje božansko bistvo ter izgubijo stik s poslednjo realnostjo. V komunikaciji med ljudmi in božansko realnostjo nastopi “blokada”, družbene zapovedi in prepovedi, izkrivljeni “negativni vzorci razmišljanja”, ki niso v skladu z novodobniškim pojmovanjem človeške narave, pa povzročajo “blokade” tudi na “telesih” posameznika in povzročajo najrazličnejše bolezni. Posamezniki morajo za ozdravitev “ozavestiti” tiste družbene zapovedi in prepovedi in lastne “izkrivljene mišljenjske vzorce”, v okviru katerih jih družba sili misliti, ki so privedli do bolezni. Proces “ozaveščanja” je torej tudi začetek procesa zdravljenja.

Ljudje se morajo “prečistiti”, “očistiti” omejujočih okvirov, ki jih postavlja družba, in tako “prevzeti odgovornost” za vse, kar se jim dogaja v življenju. S tem tudi prevzamejo aktiven nadzor nad svojim življenjem in ga lahko oblikujejo v skladu z lastnimi željami in pričakovanji. “Ozaveščanje” je dosmrtni, pravzaprav večživljenjski proces “dela na sebi”; gre za proces individuacije, v katerem posameznik s pomočjo različnih novodobniških tehnik, konceptov in praks pridobiva čedalje natančnejše in objektivne vpoglede v lasten življenjski položaj. V tem procesu posameznik doživlja osebno transformacijo in hkrati pripomore k družbeni informaciji.

Doslej sem trdila, da new age lahko pravzaprav razumemo kot nekakšno psihoterapevtsko prakso, v kateri posameznik doživlja individuacijo, pa tudi emancipacijo. Vendar pa je treba reči, da new age hkrati ustreza tudi novi družbeni realnosti. Trdila sem sicer, da novodobniki idejo reinkarnacije razumejo kot način prevzema nadzora nad lastnim življenjem in s tem kot emancipacijo, in ne kot način okrivljanja posameznika za vse slabo, kar se mu zgodi v življenju. Vseeno pa je treba povedati, da so v novodobniški perspektivi družba in njene institucije do velike mere oproščene odgovornosti za blaginjo posameznika, kar zelo ustreza položaju, ko postsocialistična država, pa tudi zahodne države blaginje, krčijo svoje funkcije.

Novodobniki se tudi “očiščujejo” starih načinov socialističnega razmišljanja, kar tudi ustreza novi družbeni realnosti. Če uporabim primer iz prejšnjega odstavka, tako na primer new age odraža splošni družbeni premik, v katerem odgovornost ni več kolektivna, kot je bila v socializmu, temveč je individualna, kar ustreza novim kapitalističnim časom. V tej točki new age ustreza novi družbeni realnosti. Še več, s tem, ko posameznike osvobaja družbene prisile (“negativnih mišljenjskih vzorcev”), jih osvobaja velikih stresov, tako da so lahko posamezniki še bolj produktivni.

LITERATURA

- Albanese, Catherine: ***The Magical Stuff: Quantum Healing in the New Age?*** *Perspectives on the New Age*, eds. James R. Lewis in J. Gordon Melton, SUNY, New York, 1992.
- Barton, Tamsyn: ***Ancient Astrology***, Routledge, London, 1994.
- Bowman, Marion: ***"Healing in the Spiritual Marketplace"*** v *Social Compass*, 46 (2), 1999.
- Bridger, Sue and Pine, Frances: ***Surviving Post-Socialism: Local Strategies and Regional Responses in Eastern Europe and former Soviet Union***, Routledge, London, 1997.
- Brown, Michael F.: ***The Channeling Zone***, Harvard University Press, Cambridge and London, 1997.
- Champion, Françoise: ***"La Croyance en l'alliance de la Science et de la Religion dans les Nouveaux Courants Mystiques et Esoteriques"*** v *Archives de Sciences Sociales des Religions*, 82, 1993.
- Crowley, Vivianne: ***Wicca. The Old religion in the New Age***, Wellingborough, The Aquarian Press, 1993.
- Cush, Denise: ***British Buddhism and the New Age*** v *Journal of Contemporary Religion*, 11 (2), 1996.
- Ellwood, Robert: ***"How New is the New Age"*** v *Perspectives on the New Age*, (eds.) James R. Lewis in J. Gordon Melton, SUNY, New York, 1992.
- Feher, Shoshanah: ***"Who Holds the Cards? Women and the The New Age Astrology"*** v *Perspectives on the The New Age*, editors James R. Lewis in J. Gordon Melton, SUNY, New York, 1992.
- Goljetšček, Alenka: ***New Age in kršćanstvo***, Ognjišče, Koper, 1992.
- Greer, Paul: ***"The Aquarian Confusion: Conflicting Theologies of the New Age"*** v *Journal of Contemporary Religion*, 10 (2), 1995.
- Hanegraaf, Wouter J.: ***New Age Religion and Western Culture***, E.J.Brill, Koeln 1996.
- Heelas, Paul: ***New Age movement: the celebration of the self and the sacralization of modernity***, Blackwell, Oxford, 1996.
- Harvey, David: ***The Condition of Postmodernity***, Blackwell, Cambridge MA and Oxford, UK, 1996.
- Hervieu – Leger, Daniele: ***"La religion aux Etats-Unis – Turbulences et Recompositions"*** v *Archives de Sciences Sociales des Religions*, 83, 1993.
- Kokosalakis, Nikos: ***"Religion and the Dynamic of Social Change in Contemporary Europe"*** v *Archives de Sciences Sociales des Religions*, 81, (January-March), 1993.
- Kubiak, Anna E.: ***"Le Nouvel Age, conspiration moderne"*** v *Social Compass*, 46 (2), 1999.
- Lemesurier, Peter: ***This New Age Business***, Findhorn Press, Moray, 1990.
- Lemieux, Raymond, Montminy, Jean-Paul, Bouchard, Alain, Meunier, Martin E.-Martin: ***"De la Modernité des Croyances: Continuités et Ruptures dans l'Imaginaire Religieux"*** v *Archives de Sciences Sociales des Religions*, 81, 1993.
- Melton, Gordon J.: ***"New Thought and the New Age"*** in *Perspectives on the New Age*, eds. James R. Lewis in J. Gordon Melton, SUNY, New York, 1992.
- Melton, Gordon J.: ***"The Changing Scene of New Religious Movement: Observations from a Generation of Research"*** in *Social Compass* 42 (2), 1995.
- Obeyesekere, Gananath: ***Medusa's Hair: An Essay on Personal Symbols and Religious Experience***, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1981.
- Palmer, Martin: ***Dancing to Armageddon***, Aquarian/Thomsons, London, 1992.
- Partridge, Christopher H.: ***"Truth, Authority and Epistemological Individualism in New Age Thought"*** v *Journal of Contemporary Religion*, 14 (1), 1999.

- Perry, Michael: **Gods Within: A Critical Guide to the New Age**, SPCK, London, 1992.
- Riordan, Suzanne: **"Channeling – a new revelation?"** v *Perspectives on the New Age*, eds. James R. Lewis in J. Gordon Melton, SUNY, New York, 1992.
- Rose, Stuart: **"An Examination of the New Age Movement: Who is Involved and What Constitutes its Spirituality"** in *Journal of Contemporary Religion*, 13 (1), 1998.
- Roozen, David A., Carroll Jackson W., Roof Wade C.: **"La Generation nee apres-guerre et la Religion instituee: un Apercue sur 50 Ans de Changement Religieux aux Etats-Unis"** v *Archives de Sciences Sociales des Religion*, 83, 1993.
- Strozier, Charles B.: **Apocalypse – On the Psychology of Fundamentalism in America**, Beacon Press, Boston, 1994.
- Sutcliffe, S.: **"Seekers, Networks and New Age"** v *Scottish Journal of Religious Studies*, 15 (2), 1997.
- Van Hove, Hildegard: **"L'emergence d'un marche spiritual"** v *Social Compass*, 46 (2), 1999.
- York, Michael: **The emerging network: a sociology of the New Age and neo-pagan movements**, Rowman and Littlefield, Lanham and London, 1995.
- York, Michael: **"The New Age in Britain: An Overview"** v *Religion Today*, 9 (3), 1994.

BARBARA POTRATA je magistra socioloških in antropoloških znanosti. Trenutno končuje doktorski študij na oddelku za antropologijo Univerze v Cambridgeu.